

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 85/2017-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Jany Baricovej a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, Advokátska kancelária, Štúrova 10/20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006 porušené boli.

2. Okresnému súdu Trebišov prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006 konať bez zbytočných prietáhov.

3. [REDAKOVANÉ] priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je mu Okresný súd Trebišov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 468,51 € (slovom štyristošesťdesiatosem eur a päťdesiatjeden centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Ivety Rajtákovvej, Advokátska kancelária, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 85/2017-15 zo 14. februára 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného JUDr. Ivetou Rajtákovou, Advokátska kancelária, Štúrova 10/20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006.

2. Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že proti sťažovateľovi je vedené trestné stíhanie, v rámci ktorého mu bolo vznesené obvinenie pre trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a teroristickej skupiny podľa § 185a ods. 1 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 140/1961“) a pre trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1, ods. 2 písm. a) a ods. 4 písm. b) zákona č. 140/1961 uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru z 18. decembra 2002.

3. V podanej sťažnosti predkladá sťažovateľ rámcový chronologický prehľad jednotlivých úkonov trestného konania, ktoré sa v súčasnosti nachádza v štádiu súdneho konania vedeného pred okresným súdom.

4. Sťažovateľ zdôrazňuje, že v jeho trestnej veci bola obžaloba podaná ešte 16. decembra 2005 pôvodne Okresnému súdu Michalovce, následne bola jeho trestná vec 23. februára 2006 postúpená okresnému súdu.

5. Sťažovateľ ďalej uvádza, že rozsudok okresného súdu z 24. marca 2011, ktorým bol spod obžaloby oslobodený, bol uznesením nadriadeného súdu zrušený a vec mu bola vrátená na nové konanie. Takisto ďalší nasledujúci rozsudok okresného súdu z 27. júna 2013, ktorým bol sťažovateľ spod obžaloby oslobodený, bol zrušený druhostupňovým rozhodnutím zo 16. apríla 2014 a vrátený okresnému súdu na nové prerokovanie a rozhodnutie.

6. Podľa vyjadrenia sťažovateľa okresný súd dosiaľ v jeho trestnej veci právoplatne nerozhodol. Sťažovateľ argumentuje, že doterajšiu dĺžku súdneho konania, ktorá predstavuje viac ako desať rokov, nemožno odôvodniť zložitou vecou, pričom zrušujúce rozhodnutia nadriadeného súdu jasne preukazujú, že uvedený stav je spôsobený procesnými pochybeniami okresného súdu, jeho pasivitou a jeho neefektívnou činnosťou.

7. V uvedených skutočnostiach vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

8. Sťažovateľ vzhľadom na uvedené navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006, prikázal okresnému súdu konať vo veci sťažovateľa bez zbytočných

prieťahov, priznal mu náhradu trov právneho zastúpenia a tiež primerané finančné zadost'učinenie v sume 18 000 €.

9. Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 24. apríla 2017, obsahujúcom podrobný chronologický prehľad úkonov konania, uviedol túto argumentáciu:

„K uvedenému prehľadu termínov hlavných pojednávanií uvádzam, že dôvodom pre odročovanie hlavných pojednávanií boli vždy žiadosti obžalovaných alebo ich obhajcov o odročenie hlavného pojednávania alebo neprítomnosť obžalovaných alebo obhajcov na hlavnom pojednávanií. V uvedenej veci je predmetom obžaloby viacero skutkov, zo spáchania ktorých je obžalovaných až 18 osôb, pričom aj samotná obžaloba predpokladá vykonanie pomerne rozsiahleho a časovo náročného dokazovania na hlavnom pojednávanií.

Z uvedených dôvodov predmetná trestná vec nebola doposiaľ právoplatne skončená, pričom možno predpokladať, že aj hlavné pojednávanie vytýčené na deň 25. 4. 2017 bude musieť súd odročiť, nakoľko viacerým obžalovaným nie je možné opakovane doručiť predvolanie na hlavné pojednávanie a nakoľko sa jedná o vec prejednávanú podľa Trestného poriadku účinného do 31. 12. 2005 s trestnou sadzbou odňatia slobody nad 5 rokov, je vylúčené vykonanie hlavného pojednávania bez súhlasu obžalovaného, pričom jednou z procesných podmienok pre vykonanie hlavného pojednávania je aj riadne doručenie predvolania na hlavné pojednávanie všetkým obžalovaným. Z tohto dôvodu preto ani nemožno očakávať, že predmetné trestná vec bude v primeranej dobe skončená.“

V podaní doručenom ústavnému súdu 4. mája 2017 prezentoval predseda okresného súdu súhlas s prerokovaním veci bez nariadenia ústneho pojednávania.

10. K stanovisku okresného súdu sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril sťažovateľ, ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 11. mája 2017 okrem iného uviedol:

«Vyjadrenie okresného súdu obsahuje len chronológiu konania spočívajúcu v termínoch hlavných pojednávanií a charakteristikou, či sa hlavné pojednávanie uskutočnilo bez prejednania veci alebo bolo meritórne, termíny vynesenia rozsudkov v predmetnej veci ako aj dátumy, kedy boli vydané uznesenia Krajského súdu v Košiciach,

ktorými boli rozsudky okresného súdu zrušené. V tejto súvislosti si zaslúži pozornosť skutočnosť, že od 12. 8. 2014 do 10. 2. 2016 (v čase, keď bola vec pridelená Mgr. Jozefovi Nadzamovi), teda rok a pol, okresný súd nevykonal žiadny úkon. V tom čase konanie pred súdom, konkrétne Okresným súdom Trebišov, trvalo už osem rokov a šesť mesiacov (do 12. 8. 2014), resp. takmer desať rokov (do 10. 2. 2016).

4. Okrem tejto chronológie okresný súd v krátkosti poukazuje na to, že dôvodom pre odročovanie hlavných pojednávani boli vždy žiadosti obžalovaných a ich obhajcov alebo neprítomnosť týchto osôb na hlavnom pojednávaní. Poukazuje na to, že predmetom obžaloby je viacero skutkov, vo veci je obžalovaných osemnásť osôb a aj samotná obžaloba predpokladá vykonanie pomerne rozsiahleho a časovo náročného dokazovania na hlavnom pojednávaní. Tak, ako uvádza v závere okresný súd, aj hlavné pojednávanie nariadené na deň 25. 4. 2017 bolo odročené bez meritórneho prejednania veci, keďže sa viacerým obžalovaným nepodarilo doručiť predvolanie na hlavné pojednávanie, bez čoho nie je možné vykonať hlavné pojednávanie. Vyjadrenie okresného súdu končí konštatovaním:

„Z tohto dôvodu preto ani nemožno očakávať, že predmetná trestná vec bude v primeranej dobe skončená.“

Z vyjadrenia okresného súdu nemožno zistiť, že by súd v doterajšom priebehu konania použil či využil akékoľvek prostriedky, ktoré mu umožňuje zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom, ktorý bol účinný do 31. 12. 2005, a podľa ktorého sa trestná vec sťažovateľa prejednáva (ďalej len „trestný poriadok“), na zabezpečenie priebehu konania, vrátane poriadkových opatrení, vydania zatýkacích rozkazov, vzatia do väzby, ustanovenia náhradných obhajcov. Ako vyplýva z obsahu sťažnosti, napriek tomu, že okresný súd poukazuje na potrebu rozsiahleho dokazovania, okresný súd do podania sťažnosti ale ako to vyplýva aj z vyjadrenia okresného súdu a z informácií získaných od sťažovateľa o odročení hlavného pojednávania nariadeného na deň 25. 4. 2017 na september 2017, okresný súd nevykonal doposiaľ toto dokazovanie spôsobom ustanoveným zákonom.

5. Ako na to bolo poukázané v ústavnej sťažnosti, už Krajský súd v Košiciach vo svojom uznesení zo dňa 26. 4. 2012 vytkol okresnému súdu neprijatie opatrení na zabezpečenie účasti obžalovaných na hlavných pojednávaniach a v dôsledku toho neúčelné odročovanie týchto pojednávani a prieťahy v samotnom konaní.

6. Ako na to poukázal sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, Krajský súd v Košiciach v ďalšom zrušujúcom uznesení zo dňa 16. 4. 2017 vytkol okresnému súdu „zmätočné pojednávania“, „bezprecedentné procesné pochybenia“ a ďalšie pochybenia v dôsledku ktorých aj rozsudok okresného súdu zo dňa 27. 6. 2013 bol „procesne nespôsobilým“ na to, aby „krajský súd mohol vôbec postupovať riadnym procesným spôsobom“.

7. Uvedené hodnotenie postupu a rozhodnutí okresného súdu jednoznačne poukazujú na to, že tým, kto zaviniť stav, že ani po viac než jedenástich rokoch od podania obžaloby, a pätnástich rokoch od začatia trestného stíhania nielenže predmetná trestná vec sťažovateľa nie je právoplatne skončená, ale doterajší postup súdu nevedol k obstaraniu si podkladov pre zákonné rozhodnutie, je samotný okresný súd.

8. Obhajoba okresného súdu by mohla byť čiastočne relevantná, ak by sa predmetnú trestnú vec nepodarilo ukončiť právoplatným rozhodnutím napriek preukázateľnému úsiliu okresného súdu využívajúcemu dostupné zákonné prostriedky na naplnenie základných princípov trestného konania, medzi ktoré nepochybne patrí aj rýchlosť a efektívnosť konania.

9. Pre sťažovateľa je však okrem toho, že už v súčasnosti je takmer pätnásť rokov trestne stíhaný, z toho viac než jedenásť rokov v konaní pred súdom, a doterajšie konanie pred súdom nemôže byť základom pre rozhodnutie o jeho vine, nielen nepochopiteľným, ale aj neakceptovateľným postoj Okresného súdu Trebišov, ktorý bez toho, aby vo vyjadrení k jeho ústavnej sťažnosti predostrel ústavnému súdu opatrenia, ktoré prijal na zabezpečenie plynulého priebehu konania smerujúceho k čo najrýchlejšiemu právoplatnému skončeniu, sa tejto povinnosti, vyplývajúcej mu nielen z ustanovení trestného poriadku, ale aj z čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, vzdáva konštatujúc, že „nemožno očakávať, že predmetná trestná vec bude v primeranej dobe skončená“.

10. Za stavu otvorenej a bezprecedentnej rezignácie na výkon súdництва v súlade s ustanoveniami právnych predpisov upravujúcimi konanie pred súdom v trestných veciach ako jeho povinnosti vyplývajúcej mu z čl. 141 ods. 1 Ústavy SR zo strany Okresného súdu Trebišov, nezostáva sťažovateľovi iné ako položiť si otázku: Čo mám teraz robiť?

11. Sťažovateľ je presvedčený o tom, že nielen doterajší postup, ale aj postoj vyjadrený vo vyjadrení okresného súdu je neakceptovateľný z hľadiska ústavnoprávnej ochrany jeho práv. Jeho sťažnosť je preto v celom rozsahu opodstatnená (dokonca v miere

vyššej ako sa domnieval pri podaní ústavnej sťažnosti) a žiada ústavný súd, aby jej v celom rozsahu vyhovel.»

Právny zástupca sťažovateľa v podaní formuloval aj súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

12. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu, ako aj s vyjadreniami účastníkov konania a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Obžaloba v trestnej veci sťažovateľa bola podaná 16. decembra 2005 Okresnému súdu Michalovce a po prikázaní veci rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) bola okresnému súdu predložená 5. apríla 2006. Okresný súd vykonal po predložení trestnej veci prvý procesný úkon 7. júna 2007, keď realizoval prvý termín hlavného pojednávania a ustanovil sťažovateľovi z dôvodu nutnej obhajoby obhajcu, ktorého špecifikoval a žiadal ustanoviť sťažovateľ. Od vykonania uvedeného prvého termínu hlavného pojednávania boli jeho nasledujúce termíny okresným súdom nariadované s primeraným časovým odstupom až do termínu pojednávania vykonaného 21. októbra 2008. Následný bol termín pojednávania určený s dlhším časovým odstupom približne piatich mesiacov ku dňu 7. apríla 2009. Takisto po vykonanom termíne pojednávania 23. júna 2009 sa ďalší termín uskutočnil s dlhším odstupom približne ôsmich mesiacov 25. marca 2010. Podobne, dlhší časový rámec približne piatich mesiacov zaznamenal ústavný súd medzi doručením spisového materiálu okresnému súdu po zrušení jeho rozsudku nadriadeným súdom 13. júla 2012 a vykonaným termínom pojednávania 31. januára 2013. Po zrušení v poradí druhého meritórneho rozhodnutia okresného súdu nadriadeným súdom a následnom doručení spisového materiálu okresnému súdu

10. júla 2014 zostal okresný súd nečinný a vykonal termín pojednávania až 20. decembra 2016, teda s odstupom takmer dvoch rokov a štyroch mesiacov.

Z obsahu spisového materiálu tiež vyplýva, že do doby rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa bolo hlavné pojednávanie z dôvodov na strane obhajoby odročené dvadsaťtrikrát. Išlo buď o neprítomnosť obžalovaných, prípadne neprítomnosť ich obhajcov. V niektorých prípadoch bola neprítomnosť niekoľkých obžalovaných ospravedlnená dlhodobou práceneschopnosťou listinne podloženou, v mnohých prípadoch však neprítomnosť obžalovaných nebola nijako ospravedlnená. Vyskytli sa tiež prípady neospravedlnenej neprítomnosti obhajcov a prípady síce ich neprítomnosti ospravedlnenej, avšak nepodloženej relevantnými dôvodmi (napr. viacnásobne u tých istých obhajcov bolo ako dôvod neprítomnosti prezentované čerpanie dovolenky), žiadnymi dôvodmi, prípadne dôvodmi, ktorých opodstatnenosť okresný súd vôbec neskúmal (napr. oznámenie obhajcov o kolízii pojednávanií bez zdokladovania a uvedenia bližších okolností).

V uvedenom smere zistil ústavný súd konkrétne relevantné okolnosti aj vo vzťahu k osobe sťažovateľa. Obhajca sťažovateľa žiadal o odročenie pojednávania určeného na 20. november 2007 pre „*vážne rodinné dôvody*“, pričom jeho žiadosti okresný súd vyhovel. Ďalej žiadal odročiť termín pojednávania určený na 10. jún 2010 z dôvodu „*čerpania dovolenky*“, jeho žiadosti bolo vyhovené. Pre neprítomnosť niektorých obžalovaných vrátane sťažovateľa, ktorý ju nijako neospravedlnil, pričom súhlas na konanie v neprítomnosti nedal, bolo pojednávanie odročované pri týchto určených termínoch: 22. január 2008, 10. jún 2008 (v prípade tohto termínu bez uvedenia dôvodov ospravedlnil svoju neprítomnosť aj obhajca sťažovateľa), 25. marec 2010 (v danom prípade bol neprítomný aj obhajca sťažovateľa bez ospravedlnenia). Sťažovateľovi sa nepodarilo doručiť predvolanie na pojednávanie v deviatich prípadoch. Ide o termíny pojednávania určené na 21. október 2008, 7. apríl 2009, 5. máj 2009, 23. jún 2009, 25. marec 2010, 10. jún 2010, 13. júl 2010, 30. september 2010, 11. november 2010, pričom vzhľadom na uvedenú okolnosť uvažoval okresný súd o vykonaní konania proti sťažovateľovi ako proti ušlému podľa ustanovení § 302 a nasledujúcich zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) v znení neskorších predpisov (pozri poznámka

v spisovom materiáli okresného súdu na s. 2603). Predvolanie na pojednávanie sa nepodarilo sťažovateľovi doručiť ani v prípade termínu pojednávania určeného na 2. máj 2013. Vo všetkých týchto prípadoch sa zásielky adresované sťažovateľovi okresnému súdu vrátili s označením „*adresát neznámy*“.

Okresný súd v rámci vedeného konania vydal dve meritórne rozhodnutia. Prvý rozsudok okresného súdu z 24. marca 2011 bol zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 7 To 80/2011 z 26. apríla 2012 (ďalej len „prvé zrušujúce rozhodnutie“). Vec sťažovateľa sa v danom prípade nachádzala u odvolacieho súdu od 30. augusta 2011 do 13. júla 2012. Druhý rozsudok okresného súdu z 27. júna 2013 bol zrušený uznesením krajského súdu sp. zn. 7 To 118/2013 zo 16. apríla 2014 (ďalej len „druhé zrušujúce rozhodnutie“). Vec sťažovateľa sa v danom prípade nachádzala u odvolacieho súdu od 12. decembra 2013 do 10. júla 2014. V prvom zrušujúcom rozhodnutí nadriadený súd okresnému súdu vytkol absolútnu nepreskúmateľnosť jeho rozsudku, vykonanie dôkazov procesne nespôsobilým postupom a takisto prietahy v konaní, keď podľa vyjadrenia nadriadeného súdu konanie trvalo takmer päť rokov, samotné dokazovanie bolo vykonané iba v prípade dvoch termínov hlavného pojednávania, pričom došlo k osemnástim odročeniam hlavného pojednávania pre neprítomnosť obžalovaných, resp. ich obhajcov, a okresný súd neuskutočnil žiadne z opatrení smerujúcich proti sťažovaniu plynulosti postupu konania zo strany obžalovaných a ich obhajcov. V druhom zrušujúcom rozhodnutí krajský súd poukázal na neefektívny postup okresného súdu, ktorý sa s opakovanou neprítomnosťou obžalovaných na určených termínoch pojednávania nijakým konštruktívnym spôsobom nevysporiadal. V predmetnom rozhodnutí nadriadený súd okresnému súdu vytkol „*bezprecedentné procesné pochybenia*“, ktoré sa týkali „*realizácie vykonaného dokazovania na hlavnom pojednávaní*“ a konštatoval tiež absolútnu nepreskúmateľnosť výroku rozsudku uvedeného v zápisnici o hlavnom pojednávaní.

V čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa nebolo konanie pred okresným súdom ako súdom prvostupňovým ukončené vydaním meritórneho rozhodnutia.

II.

13. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

15. Otázkou existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť (1), ďalej správanie sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

A/ Predmetom súdneho konania v posudzovanej veci je trestné stíhanie vedené pre ťažiskový trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1 a 2 písm. a) zákona č. 140/1961 a vo vzťahu k ostatným spoluobžalovaným aj pre ďalšie súvisiace trestné činy špecifikované v obžalobe.

Ústavný súd je toho názoru, že sa predmetné konanie vyznačuje značným stupňom skutkovej zložitosti veci vyplývajúcej z charakteru trestnej činnosti, ktorá je predmetom dokazovania. Ide o organizovanú trestnú činnosť veľkej skupiny obžalovaných (18 obžalovaných), ku ktorej sa viaže rozsiahle dokazovanie dané väčším množstvom skutkov (6 skutkov), pre ktoré je vedené trestné stíhanie, teoreticky spočívajúce vo výsluchoch obžalovaných, výsluchoch svedkov, ako aj v oboznamovaní sa s rozsiahlym množstvom listinných dôkazov.

Treba však zároveň povedať, že okolnosť skutkovej zložitosti veci dosiaľ fakticky dĺžku konania zásadne neovplyvnila, keďže výsluchy obžalovaných, vzhľadom na realizáciu práva obžalovaných odmietnuť výpoveď, pred okresným súdom realizované neboli, pričom boli prečítané len ich výpovede z prípravného konania a takisto sa nerealizovali výpovede svedkov, keď boli so súhlasom obžalovaných prečítane svedecké výpovede z prípravného konania.

Rozhodujúcimi faktormi, ktoré mali negatívny vplyv na plynulosť postupu konania v trestnej veci sťažovateľa, boli nečinnosť okresného súdu, jeho neefektívny postup, ale tiež bezprecedentné sťažovanie postupu konania stranou obhajoby – obžalovanými a ich obhajcami (pozri bod 12 odsek tretí a štvrtý).

B/ V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd zistil závažné okolnosti, ktoré vykazujú nedostatočnú aktivitu zo strany sťažovateľa ako účastníka konania, signalizujúcu až úmyselné obštrukcie sťažujúce plynulý postup súdu v konaní.

Z povahy trestného konania ovládaného zásadou prezumpcie neviny vyplýva, že od obvineného nemožno očakávať, že bude iniciatívne v každom smere spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní a so súdom. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), ktorého judikatúru ústavný súd štandardne zohľadňuje, však v rámci svojej rozhodovacej činnosti judikoval, že uvedený princíp je tolerovateľný len do určitej miery. Štát totiž nemôže byť zodpovedný za prietahy v konaní vzniknuté snahou sťažovateľa čo možno najviac oddialiť konečné rozhodnutie vo veci, či už zneužívaním svojich procesných práv, alebo inými prostriedkami (napr. neúčast' na pojednávaní, resp. iné obštrukcie majúce za cieľ zmařit' nariadené pojednávanie) [pozri rozsudok ESLP vo veci Lammi proti Fínsku z 15. 11. 2005, č. 53835/00].

Ústavný súd vyhodnotil ako prietahy pričítateľné na vrub sťažovateľovi niektoré negatívne momenty, ktoré sú podrobne špecifikované v bode 12 odsek štvrtý tohto nálezu.

Obhajca sťažovateľa (na žiadosť sťažovateľa mu bol ustanovený ním výslovne špecifikovaný advokát) opakovane žiadal o odročenie pojednávania, a to navyše z dôvodov neakceptovateľnej relevancie (pozri rozsudok ESLP vo veci Mohylová proti Českej republike zo 6. 9. 2005, č. 75115/01). Sťažovateľ sa nezúčastnil bez ospravedlnenia niekoľkých určených termínov pojednávania (pozri rozsudok ESLP vo veci Konečný proti Českej republike z 26. 10. 2004, č. 47269/99). Sťažovateľovi sa opakovane nepodarilo doručiť súdne zásielky (predvolanie na pojednávanie), kde doručovateľ avizoval konajúcemu súdu informáciu o neznámom pobyte sťažovateľa, na základe čoho uvažoval súd vo vzťahu k osobe sťažovateľa o konaní proti ušlému (pozri rozsudok ESLP vo veci Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, č. 63627/00). Ako účastník konania mal sťažovateľ povinnosť vytvoriť na svojej strane predpoklady pre doručovanie písomností konajúceho súdu, teda vždy oboznámiť konajúci súd bez zbytočného odkladu so svojou aktuálnou adresou. Požadovať od konajúceho súdu vykonávanie vlastného šetrenia pobytu účastníka je neakceptovateľné (pozri III. ÚS 486/2016).

Ústavný súd na základe uvedených okolností konštatuje, že k zbytočnému predĺženiu konania prispel veľmi závažnou mierou aj samotný sťažovateľ.

C/ Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup konajúceho súdu.

Ako už bolo v rámci zistení ústavného súdu vyplývajúcich z preskúmania príslušného spisového materiálu prezentované, je postup okresného súd označený viacerými obdobiami krátkodobej, ale aj dlhodobej nečinnosti, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila závažná prekážka. V súhrne tieto obdobia nečinnosti vykazujú rozsah zhruba troch rokov a desiatich mesiacov.

Ústavný súd tiež pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci

bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na neefektívnosť postupu okresného súdu špecifikovanú v odôvodnení prvého zrušujúceho uznesenia a druhého zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu, kde rozhodujúcimi výhradami zdôvodňujúcimi zrušenie rozsudkov okresného súdu boli závažné procesné pochybenia prezentované odvolacím súdom ako pochybenia „*bezprecedentné*“ a tiež nepreskúmateľnosť jeho rozsudkov.

Na základe uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že nečinnosťou okresného súdu a tiež neefektívnym postupom vedúcim k zrušeniu jeho dvoch rozsudkov došlo k zbytočnému predĺženiu súdneho konania.

Dĺžka trestného súdneho konania pred okresným súdom od podania obžaloby až do času rozhodovania ústavného súdu (po odrátaní časového úseku konania pred odvolacím súdom v rozsahu približne dvadsiatich mesiacov) tak predstavuje dobu viac ako deväť rokov, čo je z globálneho hľadiska doba ústavnoprávne neakceptovateľná. Treba však znovu pripomenúť, že v porovnaní s prezentovanými obdobiami nečinnosti okresného súdu a jeho neefektívnym postupom vedúcim k zrušeniu jeho meritórnych rozhodnutí, ktoré okolnosti možno pripísať výlučne na vrub okresnému súdu, je miera závažnosti sťažovania postupu konania zo strany obhajoby (obžalovaní a ich obhajcovia), na sťažovaní ktorého výrazne participoval aj sťažovateľ, zhruba rovnaká.

16. Ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadal ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd tak uzatvára, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

17. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj zo skutočnosti, že posudzované konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ukončené, bolo potrebné prikázať okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 4/2006 konať bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

Nad rámec uvedeného príkazu ústavný súd uvádza, že vyjadrenie okresného súdu obsiahnuté v jeho stanovisku k sťažnosti, a síce že pre technické prekážky súvisiace s doručovaním súdnych zásielok niektorým obžalovaným „*nemožno očakávať, že predmetná vec bude v primeranej dobe skončená*“, považuje v okolnostiach tejto trestnej veci za absolútne neakceptovateľné až zarážajúce, kde odporúča okresnému súdu k naplneniu formulovaného príkazu využiť všetky poriadkové opatrenia a relevantné procesné inštitúty pre vytvorenie predpokladov na vykonanie hlavného pojednávania a prijatie meritórneho rozhodnutia.

III.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnil sťažovateľ neprimeranou dĺžkou posudzovaného konania a tiež osobnou frustráciou prameniajúcou z pocitov právnej neistoty. Sťažovateľ vyzdvihol aj špecifický charakter trestného konania a jeho negatívny vplyv na občiansky život sťažovateľa. Vychádzajúc z týchto skutočností považoval sťažovateľ za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 18 000 €.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu a chápe ho ako kompenzačný prostriedok nemajetkovej ujmy.

Vzhľadom na doterajšiu neprimeranú dĺžku posudzovaného konania, berúc pritom do úvahy skutočnosť, že sa na zbytočných priet'ahoch podieľal veľmi závažnou mierou aj samotný sťažovateľ, považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

19. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku bližšie nešpecifikoval.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2016, ktorá predstavovala sumu 884 €.

Úhradu priznal ústavný súd za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Vychádzajúc z toho za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2017 patrí odmena v sume 147,33 €, k tomu tiež režijný paušál v sume 8,84 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania za tri úkony právnych služieb vykonaných v roku 2017. Za tieto tri úkony právnej služby predstavuje celková priznaná odmena vrátane režijného paušálu sumu 468,51 €.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v celkovej sume 468,51 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

20. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2017